

Svenaesus filosofi är mycket nära förståelsen av den mest centrala praktiska svårigheten i allmänläkarens praktik. Hur kan vi bäst möta dem som upplever sig sjuka (illness) utan att de har en sjukdom (disease)?

Den medicinska praktikens filosofi

I sin kritik av Heideggers hermeneutik skriver Svenaesus att hermeneutik är en grundläggande aspekt av själva livet: »To be – to exist – means to understand». Om nu Peters förståelse av sin egen tillvaro hotas av att livsvärlden, alltså den meningsvärld i vilken han har att söka bekräftelse på att han existerar, ändrat karaktär eller uppfattas ha ändrat karaktär så att han inte längre är hemmastadd med sig själv i den, hemma i sitt eget hus, kan det då inte tänkas att han tvingas justera sin egen självförståelse på ett sådant sätt att känslan av att existera ändå upprätthålls, fastän utifrån sett med destruktiva medel: känslan av att vara drabbad?

I den »attunement» (beredskap att tona in sig själv, medsvängning, egenresonans, med det patienten försöker förmedla med verbala och övriga kroppsliga medel) som läkaren behöver är kanske modet att för ett ögonblick ge upp den egna biomedicinskt konstituerade hemmastaddheten det viktigaste i mötet. Med sin öppenhet bereder läkaren plats för Peter i dialogen. Han kan då komma till tals med det han nu, för att stå ut med sin självförståelse, tvingats införliva i sin hemmastaddhet, en inhysing i sitt eget hem, en främmande, i grunden oönskad inackordering.

Svenaesus är upptagen av att förstå hur det kliniska mötet blir till ett tolkande möte. Om läkare inte tar för givet att »illness» är orsaksmässigt beroende av »disease», utan ser sambandet mellan dem intentionellt, då kan de närma sig den exponerade sjukdomsupplevelsen för att förstå meningen i den. Denna mening är strikt personlig och dold och kan bara fås fram om läkaren är maximalt öppen för den unika berättelsen och möter patienten som subjekt i hans (inte sin!) egen berättelse.

Filosofier har inte som mål att ge entydiga svar. De problematiserar därmed gärna och med rätta det till synes enkla. Kanske kan mina reflektioner kring Svenaesus bok hjälpa till att problematisera den medicinska praktikens filosofi. Med sin filosofiska bas och tankeskärpa, dokumenterad i boken, kommer Svenaesus säkert att kunna bidra yt-

terligare till att tolka och förmedla till oss läkare vad det är som får oss att missförstå patienter på samma sätt som bokhandelsbiträdet Peter missförstods och därmed ofrivilligt tillmötesgå deras självdestruktiva och ambivalent uttryckta krav att bli kallade vid sjukliga namn. •

Dansk dialysbok alltför grund för njurspecialister

Inge Eidmark, Susanne Bro. **Dialyse**. 189 sidor. Köpenhamn–Århus–Odense: FADL, 1999. Pris 220 dkr. ISBN 87-7749-245-5.

Recensent: Carl-Gustaf Elinder, docent och överläkare, njurmedicinska kliniken, Huddinge Universitetssjukhus, Stockholm.

Boken »Dialyse» är skriven på en för svenskar lättläst danska. Boken är skriven för vårdpersonal av alla kategorier som kommer i kontakt med kroniskt njursjuka. Det är en nätt bok på knappt 200 sidor med stor text, många illustrationer och tabeller. Den är dock för stor för att kunna bäras i rockfickan. Bokens 21 kapitel är skrivna av ungefär lika många författare, varav flertalet är danska neurologer. Huvudförfattarna har gjort ett bra arbete med att redigera texten, och det är därför inga problem med överlappning eller motsägelser i de olika kapitlen. Efter ett par korta kapitel som diskuterar akut och kronisk njursvikt kommer man så in på de olika dialysmetoderna, dialysordinationer, plasmaferesbehandling och dialysbehandling vid förgiftningar. I den avslutande tredjedelen av boken diskuteras olika speciella problem och komplikationer vid kronisk dialysbehandling såsom anemibehandling, rubbningar i mineralomsättningen, hepatit och psykosociala förhållanden för patienter i dialys.

Bra kapitel av värde för sjuksköterskor

Texten i kapitlen är väl strukturerad och lätt att läsa. Rosafärgade texttrutor och figurer, svartvita fotografier och den mycket begränsade användningen

av litteraturhänvisningar gör att man lite känner det som att läsa en lärobok för gymnasiet snarare än en för blivande specialister i njurmedicin. Ibland ser bilder och figurer också rätt gammaldags ut. Några figurer (t ex 4.2) är närmast omöjliga att förstå om man inte kunde det som skulle visas redan innan. En omfattande tabell som beskriver prestanda för olika dialysfilter (tabell 4.3) är lite inaktuell då den redovisar data för filter som såldes i Danmark 1992. Över huvud taget känns innehållet i »Dialyse» ofta väl grund för blivande njurspecialister, i synnerhet som det finns ett antal mycket bra internationellt publicerade böcker som berör såväl diagnos och behandling av njursjukdomar som dialys.

Jag tror dock att boken i Sverige kan komma att vara av värde för sjuksköterskor och paramedicinare vilka arbetar med patienter som får dialysbehandling. Särskilt bra kapitel i boken är de som behandlar kontinuerlig dialysbehandling, vaskulär access, peritonealdialys, dialysdos och plasmaferes. Kapitlet om prognos vid dialyskrävande akut och kronisk njursvikt är dock alldeles för kort.

Skillnader i behandlingsprinciper

Det är intressant när man läser en lärobok från ett nära grannland att se om, och i så fall hur, våra behandlingsprinciper skiljer sig åt. Vid behandling av kronisk njursvikt så förefaller skillnaderna att vara rätt begränsade, men några finns.

I Sverige anses det viktigt, nästan centralt, att förhindra att den njursjuka patienten blir acidotisk genom att förskriva medicinering med natriumbikarbonat. I den danska läroboken nämns närmast i förbigående att »en udtalt metabolisk acidose kan søges korrigeret med peroralt tilskud av natriumbikarbonat». I Sverige ges järn numera regelmässigt intravenöst till hemodialyspatienter medan i Danmark tydligen peroral behandling anses vara ett alternativ.

Bra praktiska råd

Sammanfattningsvis är »Dialyse» en trevlig och lättläst bok med en hel del praktiska och handfasta råd som är bra att ha på en dialysavdelning. Boken har dock knappast någon plats bland medicinsk referenslitteratur i klinikens bibliotek eller som rekommenderad litteratur för blivande njurmedicinare. •